

Green City Wageningen; STAD vol TEGENSTELLINGEN

John Arkes

Royal Haskoning, 06 – 51 24 77 76, j.arkes@royalhaskoning.com

In de periode 1996 – 1998 is door een groot aantal mensen gewerkt aan de bouw van Green City Wageningen (GCW). GCW is opgezet als de internetportal tot landbouwkundig onderzoek, die de relatie legt tussen alle groene informatieleveranciers en afnemers van die informatie. Daarom hadden ook veel partijen belang bij de totstandkoming ervan. Hoe is de samenwerking verlopen; hebben cultuurverschillen een belangrijke rol gespeeld bij het uiteindelijke resultaat?

In dit artikel schets ik kort, vanuit mijn geheugen, het bouwproces. Ik probeer aan te geven wat belangrijke markerpunten zijn en hoe verschillende partijen daarin stonden. Daarmee probeer ik antwoord te geven op de vraag of cultuurverschillen een rol hebben gespeeld bij het bouwen van GCW.

Situatieschets en aanleiding

Midden jaren negentig van de vorige eeuw staat internet nog min of meer in de kinderschoenen. Het gebruik neemt stormenderhand toe, maar het echte intensieve gebruik is dan nog beperkt tot kringen van wetenschap en onderdelen van de overheid. Bedrijfsleven, burgers en boeren stappen mondjesmaat over.

De toekomst wordt zeer zonnig voorgesteld. Internet is het instrument om barrières ten gevolge van fysieke afstanden te slechten. De markt komt daardoor open te liggen: de wereld is de markt. Dat geldt zeker als de voertaal Engels wordt.

Het commerciële gebruik van internet is nog maar zeer gering. De eerste internetwinkels ontstaan, maar er is zeker nog geen run op producten. Belangrijk obstakel is het betalen, in combinatie met veiligheid van betalingen.

Ook als uitwisselingsmedium van informatie wordt internet nog niet volop gebruikt. Boeren krijgen hun informatie van bijvoorbeeld afnemers of leveranciers via beveiligde lijnen. Ook in dit geval is veiligheid een belangrijk obstakel om massaal over te stappen op internet.

Tenslotte: ook de techniek staat midden jaren negentig in de kinderschoenen. De verbindingen met providers zijn voor de meeste boeren en burgers telefoonverbindingen, met modems van 2,4 kbps. Snellere mogelijkheden dienen zich al wel aan, zoals glasvezelverbindingen, maar zijn nog niet breed beschikbaar. Het downloaden van gegevensbestanden van internet is alleen redelijk mogelijk bij kleine bestanden.

Met andere woorden: hoge verwachtingen over gouden toekomst staan in contrast met de technische mogelijkheden

en het feitelijke gebruik. Toch is er alle aanleiding voor informatieleveranciers uit het kennisnetwerk in Wageningen om zich te beraden over de mogelijkheden van internet voor informatieleverantie aan en profilering onder een veel breder publiek. Dus starten verscheidene partijen, ondersteund met geld uit Den Haag, met de ontwikkeling van Green City Wageningen. Doelstellingen van GCW zijn:

1. Beschikbaarstelling van “groene” informatie aan allen die hierover wensen te beschikken; uiteindelijk commercieel maken van die beschikbaarstelling
2. Kennisgeving van belangrijke gebeurtenissen, zoals promoties, inauguraties, cursussen, et cetera
3. Op gang brengen van discussies
4. Profilering van de kennisinstellingen.

Betrokken instellingen

De initiatiefnemers van GCW zijn de volgende drie instellingen:

- LUW, Informatisering en Datacommunicatie (I&D)
- STOAS
- PUDOC / bibliotheek landbouwuniversiteit

De afdeling Informatisering en Datacommunicatie (I&D) van de LUW (waarschijnlijk was de historische aanduiding van dit organisatieonderdeel anders) had veel kennis van internettechniek, met name als het ging om de hardware. Dus over verbindingen en machines. Maar die kennis strekte zich ook uit tot de bouw van websites en het gebruik van speciale tools, bijvoorbeeld op het gebied van beveiliging en toegang. Het belang van deze betrokkene is vooral het exploiteren van de beschikbare deskundigheid en daarmee de profilering binnen het kennisnetwerk Wageningen als de deskundige op het terrein van internetontwikkeling. Bij dit organisatieonderdeel werkten de pioniers op hun werkterrein. Voor een deel waren het ook wetenschappelijk opgeleide medewerkers met een bijhorende cultuur: kennisontwikkeling staat hoger in het vaandel dan -benutting.

STOAS had, in de periode dat GCW werd gebouwd, vooral groot belang bij een stevige positionering in het groene kennisnetwerk. STOAS was een organisatie die haar bestaan grondvestte op die positie. Aanvankelijk richtte STOAS zich vooral op onderwijs en bezat ook zelf lerarenopleidingen. STOAS verbreedde echter de blik en sloeg ook commerciële richtingen in. Eén van die richtingen was de ontwikkeling van informaticatoepassingen. Ook Internet hoorde daarbij. STOAS had op dat vlak al de nodige deskundigheid opge-

daan en getoond in projecten. Het was voor STOAS van groot belang dat zij ook binnen het kennisnetwerk als serieuze partner op gebied van software- en internetontwikkeling zou worden beschouwd. De medewerkers van STOAS waren veel ondernemender en zakelijker dan de medewerkers van andere betrokken partijen. Veel STOAS-medewerkers hadden toen al omzettoelstellingen.

PUDOC was de bibliotheekvoorziening voor de universiteit en voor de DLO-onderzoeksinstituten en had daarin alleenrecht. PUDOC zag grote kansen in het gebruik van Internet en de ontwikkeling van websites als medium voor bredere en efficiëntere verspreiding van informatie. De organisatie wilde daarom ook graag participeren, met een uitdrukkelijke profilering van de eigen expertises op het terrein van ontsluiting van informatie en productie van multimedia. Ook PUDOC had kennis opgebouwd over het gebruik en ontwikkeling van Internet. Medewerkers van PUDOC waren sterk gericht op behoud van het goede en taakgericht. Het primaire bedrijfsproces moest onder alle omstandigheden gewoon doorgang vinden.

In een later stadium sloten praktijkonderzoek en de LUW-afdeling voorlichting aan. De eerste partij om de positionering als onderdeel van het Kenniscentrum Wageningen te ondersteunen en de tweede om de positie als de spreekbuis van de universiteit te onderschrijven.

Bouwproces

Het bouwproces kende drie fasen. Markeerpunten waren de afrondingen van de verschillende fasen:

- Haalbaarheidsstudie
- Bouwen van de website
- Verzorgen van de content

De haalbaarheidsstudie werd verricht door bij relevante organisaties het draagvlak te toetsen voor GCW. Er werd gerapporteerd aan de adjunct-directeur van STOAS, die voor GCW opdrachtgever was namens een stuurgroep met daarin de betrokken partijen, aangevuld met het Ministerie van LNV. Uit de studie bleek dat er voldoende draagvlak was bij de kennisinstellingen om met Internet, in een samenwerkingsverband als GCW, de informatie uit het onderzoek beschikbaar te stellen. Er is geen onderzoek gedaan naar behoefte aan ontsluiting van die informatie via internet bij beoogde gebruikers van de website.

De stuurgroep besloot op grond van de studie om over te gaan tot het bouwen van GCW. Daarvoor werd een projectgroep geformeerd met medewerkers van STOAS, LUW- Informatisering en Datacommunicatie (I&D) en PUDOC.

Het markeerpunt was de acceptatie van de haalbaarheidsstudie. Deze studie was tamelijk aanbodgericht (beoordeling vanuit de aanbieders). Bovendien bleek een belangrijke partij, namelijk LUW-voorlichting, onvoldoende te zijn geconsulteerd. Dat de studie toch leidde tot een vervolg had voornamelijk te maken met twee zaken:

- De besluitvormers waren vooral van het ondernemende type die allen kansen zagen voor hun eigen organisatie dan wel voor eigen lijfsbehoud moesten aanhaken
- Er was geld

De bouw was vooral een zoektocht naar technische mogelijkheden en onmogelijkheden. Belangrijk onderdeel was bijvoorbeeld het realiseren van een besloten netwerk, waarin abonnees konden worden herkend en speciale privileges konden krijgen. Een ander belangrijk onderdeel was het mogelijk maken van betalingen en check op betalingen. Voor beide onderdelen – nu gemeengoed – waren destijds geen passende oplossingen voorhanden.

Bij het bouwen waren STOAS, LUW- Informatisering en Datacommunicatie (I&D) en PUDOC betrokken. Het werk werd verdeeld en elke partij kreeg haar taak. Alle partijen pakten die taak met groot enthousiasme op en waren zeer gedreven. Daarbij was opvallend dat vooral de LUW-mensen tamelijk grenzeloos door bleven gaan. De enige grens leek te zijn of het werk nog voldoende vernieuwend en innovatief was. STOAS-medewerkers gaven veel sneller aan dat de klus teveel tijd zou kosten of dat de technische mogelijkheden ontbraken. De PUDOC-medewerkers hadden ook grenzen, maar die lagen meer in de prioriteit bij het primaire werkproces van PUDOC: de dienstverlening als bibliotheek stond bovenaan. Het markeerpunt was de presentatie van een dummy-versie van GCW aan de stuurgroep. Daarin werd het resultaat gepresenteerd van de gezamenlijke website met daarin verwerkt de op dat moment beschikbare technologie. De conclusie was dat een belangrijk deel van de ambities nog niet kon worden waargemaakt. De prioriteit zou moeten liggen bij het vrij beschikbaar stellen van informatie, het kennis geven van belangrijke gebeurtenissen en bij profilering van de betrokken instellingen. De commerciële doelstelling kon later worden ingevuld.

Min of meer parallel aan de bouw van de website verliep de zoektocht naar “content” (inhoud). Voor het leveren van die inhoud waren belangrijke rollen toebedacht aan PUDOC en aan LUW-voorlichting. Omdat PUDOC vanaf het begin participeerde, verliepen alle gesprekken hierover met deze instelling soepel. De LUW-voorlichting voelde niets voor deelname. Zij hadden hun eigen website en wilden niet deelnemen aan een samenwerkingsverband van kennisinstellingen. Daaraan veranderde niets.

Het eindresultaat

Uiteindelijk besloot de stuurgroep om PUDOC opdracht te geven de dummy verder uit te werken en van inhoud te voorzien. GCW is nu een website die vooral onderzoeksinforma-

tie ontsluit. Er worden geen deelnemende instellingen geprofileerd. GCW kent geen commercieel onderdeel.

Cultuur of belangen

We constateren dat er licht schijnt tussen oorspronkelijke verwachtingen en ambities en uiteindelijk resultaat als het gaat om GCW. Hebben cultuurverschillen een rol gespeeld, of zijn er andere oorzaken?

Belangrijkste reden voor het geconstateerde licht is het verschil in belangen. PUDOC had een ander belang dan STOAS. LUW-voorlichting een ander belang dan LUW-I&D. Maar de belangen lopen in de aanvangsfase nog redelijk parallel, waardoor een succesvolle samenwerking kan worden gestart. Als echter de inhoud een belangrijke rol moet gaan spelen, komen belangentegenstellingen volop aan de oppervlakte. Dan bepaalt de weigerachtige houding van LUW-voorlichting mede de definitieve vorm en inhoud: geen aandacht voor profilering.

Ook typische cultuuruitingen als individualisme, risicomijdend gedrag en lange termijn oriëntatie zijn van groot belang geweest. Aanvankelijk overheersen de ondernemende

(risiconemende) en pionierende (individueel gerichte) instellingen van STOAS en LUW-I&D. Dat verklaart een groot enthousiasme, hoge ambities en verwachtingen. Tegenslagen leiden tot een voortdurende zoektocht naar oplossingen of tot tempering van de ambities en verwachtingen. LUW-Informatisering en Datacommunicatie had meer de neiging de zoektocht voort te zetten. STOAS was zakelijker aangelegd en zette de tering naar de nering: bijstellen van de ambities.

Als later blijkt dat de technologie minder ver is dan gehoopt, gaat de behoudender instelling (risicomijdend, gericht op lange termijn succes, in plaats van korte termijn ontwikkeling) van PUDOC overheersen. GCW werd overgenomen door een instelling die erg goed is in het op orde houden van de huishouding. Die het primaire proces en de lange termijn positie centraal stelt.

De toenmalige houding van LUW-voorlichting was ook een cultuuruiting. Namelijk die van: wij hebben niemand nodig, wij doppen onze eigen boontjes wel. Ook die houding heeft in belangrijke mate GCW beïnvloed.

GCW is nog steeds operationeel en wordt keurig bijgehouden. Het adres is www.gcw.nl

HET Ontwerp INFORMATIE Systeem: TE kwantitatief?

Frans Rip

Wageningen UR, Geodesk, 0317 – 47 46 37 / 0317 – 47 47 47 Frans.Rip@wur.nl

Rond 1990 werkte ik bij de vakgroep Tuin- en Landschapsarchitectuur van de Landbouwwuniversiteit. Het waren opwindende tijden: gaandeweg kwamen er pc's en we kregen de beschikking over AutoCAD, versie 9 meen ik. Daarmee konden ook 3D perspectiefjes worden getekend, en databases benaderd (DBase 3).

Het idee ontstond om het ontwerpproces van landschapsarchitecten te ondersteunen met een applicatie in de programmeertaal AutoLISP. We bedachten een grafische interface, die zou passen bij de werkwijze van ontwerpers. Daarmee konden objecten zoals paden, bomen en vijvers worden geselecteerd uit een database en geplaatst in een kaartbeeld. Aan wegen en pleinen konden verhardingen worden toegekend. Ook was het mogelijk om vanuit bestaande situaties eerst dingen te verwijderen, zodat het "bouwklaar" werd. Na verwijdering van de oude en plaatsing van de nieuwe objecten kon worden uitgerekend hoeveel stuks bomen en hoeveel vierkante meter verharding in het spel waren. Aan elk object hing een aan-

koop prijs en een 'handling-bedrag', zodat het mogelijk werd om een eerste begroting van de realisatiekosten te maken. En behalve een plattegrond van de nieuwe situatie kon ook een eenvoudig 3D-plaatje worden gemaakt vanuit elk gewenst standpunt. We dachten dat dit ideaal zou zijn: zo kon je als ontwerper terugkoppeling krijgen op de haalbaarheid van je ontwerpidee, hoe ziet het eruit, en wat kost het.

Helaas liep het anders: slechts een enkele collega was enigszins geïnteresseerd. De rest bleef 6B-potlood en papier gebruiken.

Lag dat aan cultuurverschillen? Gedeeltelijk wel, lijkt me. Wij, early adapters, overschatten de behoefte aan kwantitatieve ontwerp informatie. We hebben te weinig onderkend dat een mooie (!) ontwerp tekening voor architecten al een product op zich is, een creatieve daad. Waarschijnlijk vonden ze eraan rekenen niet interessant, misschien zelfs wel in strijd met hun creatieve werkwijze.

Dus met die applicatie is het nooit iets geworden.